

BLÓFIZETÉSI ÁR:
Égész évre . . . . . 6 korona.
Szept. azaz évi 4 hóra:

MEGJELENIK HETENKÉNT ENYEREN:
szombaton és egyes rendkívüli alkalomkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlékvár (városi)hírd.,
Földszint 7. sz. ide küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
Irodája, ide küldendők
az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDESI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

A Hortobágy hasznosítása.

A Hortobágy hasznosítása ügyében ülés volt folyó hónap 24-én a városban és mi, akik pozitív eredményt vártunk ezen újabb összejöveteltől, csalódva távoztunk onnan.

Az ülés lefolyása a következő volt:

Az ülésen jelen voltak Kovács József polgármester elnöklete alatt: Vecsey Imre főjegyző, Király Gyula gazdasági tanácsnok, dr. Dóczy Emil aljegyző, Aczél Géza főmérnök, Varga Károly tb. tanácsnok, Juhász Ignác, Szentesi János, Polgári Bálint, Váczy N. János, Kertész István, Márton Imre, Kertész János, Polgári Bálint, dr. Tüdös János.

Az elnöklő polgármester bejelentette, hogy a bizottság 3 tagja kijelentette távolmaradását. Az ülésre meghívta a kulturmérnökséget is, miután annak a javaslata áll legközelebb a gazdák álláspontjához, t. i. az öntözéssel akarja előmozdítani a jószágtenyésztést.

Az előadó Király Gyula tanácsnok elmondja, hogy a Hortobágy hasznosításának ügyében egész irodalom keletkezett, összesen 8 javaslat van. Az ezekben kifejtett alapszámok a régi javaslatokkal megegyeznek nagyjában. Tulajdonképpen három konkrét javaslat van. A gazdákközönség álláspontjához a kulturmérnökség javaslata áll legközelebb.

Utána Juhász Ignác szólt fel. Ezen az ülésen nem lehet érdemi tárgyalást kezdeni. Helyesli, ha az összes javaslatot albizottságnak adtnak ki, az tárgyalja le a javaslatokat és az eredményt terjessze a nagybizottság elé. Király Gyula ezt nem helyesli.

Majd Szentesi János panaszkolta fel, hogy eddig a Hortobágy-bizottságban a gazdákat, bármilyen javaslattal is állottak elő, mindig lezavarták. Elfogadja Juhász javaslatát, hogy albizottságot küldjenek ki, de kéri, hogy az albizottságban a gazdák legalább fele számban nyerjenek képviseletet.

Az elnök utal a közgyűlés határozatára, amely az arányt megszabja. Nem zárkózik el ő sem az albizottság kiküldéséről, de kívánja, hogy komolyan foglalkozzék a kérdéssel, mert a városnak nagy anyagi és erkölcsi érdeke a kérdés megoldása. A város a halogatással minden évben legalább félmillió koronát veszít.

Az egyetem kérdése is szorosan összefügg a Hortobágy rendezésével. Aczél Géza a tanács mellőzését a kisbizottságnál aggodalmasnak tartja. Nézete szerint, ha azt akarják, hogy a kisbizottságban szavazatbővítéssel döntsenek, akkor a kérdés el nem dönthető. A tanácsot nem lehet kihagyni. Juhász Ignác szeretné megkísérteni a kérdés békés megoldását. A mellett van, hogy a gazdák egyenlő számmal vegyenek részt az albizottságban; ami a tanács részvételét illeti, azt feleslegesnek tartja, mert a közgyűléshez ugyanis a tanácsban keresztül kerül a dolog.

Az elnök tiltakozik az ellen, hogy a bizottság összeállításánál a gazdák és nem a gazdák között különbséget tegyünk. Aczél Géza főmérnök az arányra nem helyez súlyt, azt sem bánja, ha a gazdák nagyobb számmal lesznek képviselve az albizottságban, azt azonban szükségesnek tartja, hogy a tanács iseképviselve legyen az albizottságban, mert tudni kell, hogy ösmeri-e a tagok hangulatát.

Szentesi nagyon örülne, ha a kérdést békésen lehetne elintézni. Márton Imre úgy látja, az az általános vélemény, hogy szűkebb körű bizottság kiküldessék. Nem helyesli, hogy a gazdák és nem a gazdák közti különbséget felhozták. Hajlandó úgy a gazdák, mint a közgyűlési tagoknak egyenlő számú helyet biztosítani. Juhász Ignác azt vitatja, kik lesznek jogosultak részt venni az értekezleten. Így két csoport fog szemben állni: a gazdák és a város. Hogy lehet majd összeegyeztetni a két fél érdekeit?

Ezután Kertész István arról beszél, hogy a város lakosságának többsége azon a véleményen van, hogy a Hortobágy maradjon közlegelő. Juhász Ignác szerint ez nem tartozik most ide, mert most csak a formai kérdések elődöntéséről van szó. Helytelteti, hogy az albizottságnak utasításokat adjanak, mert meggyőződése ellen senki sem tehet.

Az elnöklő polgármester azon a véleményen van, hogy utasítás nélkül nem lehet a bizottságot kiküldeni, tulajdonképpen csak az állattenyésztés érdekeinek a megóvását kívánja utasításképp kiadni. Ezután elhatározták, hogy kiküldik a szűkebb körű bizottságot, annak kiadják az összes iratokat. Aczél Géza 8 tagot ajánl, a polgármester 6, Márton Imre 10 tagot. Az értekezlet Márton indítványát fogadta el és megválasztotta a bizottságot, amelynek tagjai lesznek: Király Gyula tanácsnok, Aczél Géza főmérnök, Márton Imre, Juhász Ignác, dr. Tüdös János; a gazdák részéről: Kertész János, Polgári József, Szentesi János, Rickl Antal és Polgári Bálint. A bizottság elnöke a polgármester lesz.

Az ülés ezzel véget ért.

Az ülés lefolyásáról szóló tudósítást olvasva, bizonyára igen sokan kérdik, hogy mi az oka ezeknek a folytonos halasztási indítványoknak? Megadjuk a feleletet a következőkben:

1. Valóságos sportot űznek egyes bizottsági tagok abból, hogy unos-untalan halasztási indítványokkal állanak elő. És ezek a jó urak folytonosan kritizálják a városi tanács működését és mikor a tanács becületlen igyekezettel, a város jól felgöngyölt erkölcsi és anyagi érdekében egy minden tekintetben alaposan megfontolt, minden részletében kidolgozott javaslattal lép a közgyűlés vagy bizottságok elé, mindig akadnak olyanok, akik nem akarnak világosan látni és halasztási indítványok beadásával kéaelitetik az ügyek gyors menetét, nyélbűtést és megvalósítását. Így születnek halva legjobb ideáink és ezért nem tudunk a megkezdett és a jó szándékkal kiköveztet uton haladni.

2. A halasztási indítvány-gyártó bizottsági tag urak mindig azzal állanak elő, hogy egyik-másik megvalósítandó alkotás nincs még kellőleg előkészítve. „Nem volt időnk áttanulmányozni ezt vagy amaz a kérdést”. — szokták mondani. „Későn kaptuk meg a tervezeteket, javaslatokat”, mondja a másik és így tovább. Pedig nem úgy van; mert a városi tanács, különösen az újabb időben, ugyancsak jó előre kézhez adja az egyik-másik fontosabb ügyre vonat-

kozó javaslatokat; volna tehát elég idő azok áttanulmányozására, ha azoknak a fontos ügyeknek elintézése szívén fekdűné az indítványozóknak. Hanem alkimid semper haeret, — mint a latin mondja. Egyébiránt akinek nincs ideje közügyekkel foglalkozni, az mondjon le a bizottsági tagságról és adja át helyét olyanoknak, akik dolgozni akarnak.

3. A Hortobágy hasznosításának — jól mondta Király Gyula tanácsnok, — hogy valóságos irodalma van már, amely az egész kérdést megvilágítja. Aki tehát még ezekből a munkálatokból sem tudja a város javát kihámozni, az ne szóljon az ilyen nagy kérdésekhez. Különbön is ez a halogatás ugy sem használ, mert a Hortobágy hasznosításának kérdését akkor is meg kell oldani, ha megoldásához erősebb eszközök is kellene. Így, amint van a dolog, továbbra nem maradhat. A város jóvedelmének egyetlen, még ki nem akasztott bányája a Hortobágy. Ez az a forrás, melyről meritenünk kell, ha okos kézzel és lehetőleg békés egyetértéssel azt meg tudjuk nyitni. Meddő vutakkal, agyoncsépett álokoskodásokkal ne rontsuk meg az eddigi munkát, mert sokkal jobb, ha magunk intézzük a magunk dolgát és nem várjuk be, míg fensőbb rendelet nem szorít bennünket ezen régen huzódó kérdés megoldására.

4. Önös érdekek is akadályozzák ennek a fontos kérdésnek megoldását. Ezt értjük és éppen azért nem szeretnénk, ha az önösség vágná utját a Hortobágy hasznosításának. A Hortobágy a város és mélyen vétednek azok, akik a Hortobágyot is a *bilyogozás* szerint kívánják kezelni. Miután pedig a Hortobágy kizárólag a várost illeti, illetve az övé minden terhével és hasznával, bizonyára kereszttől is fogja vinni a kor intő szavát megértő többség, hogy a jövőben el fog pusztulni a Csáky szalmája-féle gazdálkodási és legeltetési rendszer a délibábos rónárol.

Éppen azért, ha nem lehet megoldani másképpen ezt a kérdést, ketté kell azt vágni karddal. A folyton kísértő halasztási indítványokat pedig, melyek tucatszámra vannak a Juhász Ignácok mellényzsebében, le kell szavazni.

A debreceni orvosi kar és az új munkás betegsegélyző és balesetbiztosító pénztár.

Városunk orvosi kara, amint tudva van, e sorok írójának felhívására foglalkozott e kérdéssel f. hó 5 én tartott összlésében. Ott az előadói tervezet alapján, mely egész terjedelmében felölelte a munkás betegség és baleset elleni biztosításnak nagy társadalmi humanitárius fontos kérdését, határozatba ment: hogy a debreceni orvosi kar áthátva az új munkásbiztosítási törvény nagy és nemes céljaitól, törekedni fog annak olyatén végrehajtásán munkálni, mely egyedül képesítheti a felállítandó pénztárakat a törvényben lefektetett nagy szociális és humanitárius elveknek gyakorlati érvényesítésére.

Nem lehet hát szó sem arról, hogy ez a hazafias, nemes, humanus gondolkozásu kar bármi tekintetben is nehézségeket támasztana a törvény életbeléptetésének utjában; hanem ellenkezőleg a végrehajtás foganatosításával megbizottakkal karöltve oly irányba kívánja azt terelni, mely míg egyrészt a munkásság egészségügyi és anyagi érdekeit legteljesebb mérvben védené az orvosi karnak önzetlen odaadó fáradozását a teljes mértékben honorálná.

Ezt célozást hozott határozataink és a határozatainknak nagyobb súlyt adni van hivata a sótkáldótt és aláírt nyilatkozattal megpecsételt solidaritás. Amde, mint minden

téren, nálunk itt sem lehet teljes ez, akadhat aki kíválik, aki egyéni érdekét: fölébe helyezi a köznek, aki egyéni előnyökért megtagadná a kari érdeket, lábbal tiporná annyi ezer és ezer munkás jólétét. Mindezt pedig, amennyiben mindenkinek jogos anyagi érdekei hozott határozataink által teljesen védve vannak, pusztán hiu cikórságból, vagy kabzai önös érdekből történhetik.

Az útközé pont, amint látszik, karunknak amaz elhatározása lesz, mely kimondja, hogy az új pénztárnál nem enged maga fölé illetéktelenektől felügyelő, irányító, vezető orvost, sem főorvosi, sem ügyvezető orvosi minőségben helyezni; hanem hűen a törvény szelleméhez maga választja meg az állandó orvosi tanácsot és annak elnökére kívánja ruházni azon teendőket, melyeket helytelenül főorvosi vagy ügyvezető orvosi teendőknek tüntettek fel egyesek. Hogy minden ép orvos aethikai érzékkel bíró kartárs ez természetesen és méltányságnak találja, sőt művelt laycus is könnyen átláthatja e kérdés illetén megoldásának horderejét tagadhatatlan. Aki ez ellen tiltakozik, ez ellen agítál, az csak önös érdekét tolja előtérbe, az a köz iránt nem bír érzékkel és ha orvos, legrutabb, eléggé el nem ítelhető árulást követ el kartársaival szemben.

Az új pénztár egészségügyi tanácsadója és irányítója a törvény egyenes utasítására az állandó orvosi tanács lesz. Mért kelljen ennek is föléje helyezni egy az igazgatóság, tóbát fele részben munkás, fele részben munkaadókából álló laycus társaság által választott orvost? igazán érthetetlen.

Talán ez urak hivatottak megállapítani, kiválasztani a legvalóffikáltabb, többinek föléje helyezhető kartárt? Nem természetesebb és észszerűbb a működő orvosok által választott állandó orvosi tanács mindenkor elnökére bízni annak teendőit?

Hízen az állandó orvosi tanács tagjait díjazni kell, külön és nem is csekély munkájáért, díjazni kell annak elnökét is, hát minek teremtenék fölösleges sine curak, hacsak azért nem, hogy bizonyos szociális áramlatoknak biztosítás uralmát e humanus téren, hogy mihamarább újból discreditalhassák az általuk amugy is alalmizna törvénynek helyezett munkás betegsegélyző és balesetbiztosító törvényt?

Hogy itt vagy ott az egyes pénztáraknál eddig hogy volt, mint volt, reánk orvosikarra nem tartozik; csupán azt kellett szemelöltő tartanunk, hogy nem jól volt, rosszazt eredményezet, aminek élő, tagadhatatlan bizonyosága a régi 1891. XIV. t.-c. hatályon kívül helyezésé, új törvény alkotása és ez új törvény alapján új pénztárak felállítása.

Nekünk az új helyzetben karunk sérelmeinek szanálásáról amennyire lehet, gondoskodnunk kellett és ennek egyik legfőbb tényezője ama pontja föltételeinknek, mely a pénztár egészségügyi vezetését kívánja illetéktelen beavakozástól megvéni. Eddig a szomorú pénztári állapotokat kénytelen-kelletlen túrnünk kellett; mert — volenti non fit injuria — nem volt kellő erély a panaszosokban.

Nekünk nincs okunk a szolidaritás megtagadásától félünk, sőt bizonyos irányban ez kedvezőbb helyzetet terem, radikális megoldását az új munkás pénztár orvosi ellátásának könnyítvén meg.

Debrecen szolidáris orvosi kara el fog tudni bánni a netán renitonskedő önteléd kartársakkal, ha ilyenek akadnak, csak hűen és kitarással maradjon meg azon a téren, melyen ma mozog, hogy az új munkás pénztár csak olyatén végrehajtásához nyujt segítséget, mely minden tényező jogos és méltányos igényének kielégítését eredményezi.

Bizonyanunk kell, mert pusztá negációval bajosan érünk célt, hogy összehalmozása az orvosi állásoknak egy kézben mily káros hatással van az egészségügyre. Rá kell mutatnunk, hogy a multban is ez tette illuzóziussá a b. s. törvény jó-tékony hatását. Esért váltak a betegsegélyző pénztárak meleggágyává az elégtelenség majd a szocializmusnak. Aki tehát szívén viseli és nem csak ajkán a munkásnép jólétét, annak minden eszközt meg kell ragadnia, hogy a multban ily végzetes rombolást eredményezett eljárást kiküszöbölje. Erre pedig az új munkás törvény módot ad — amelyben csak strikte ragaszkodva a paragrafusokhoz, ki kell mondani az elvet, hogy minden eddigi pénztár megszűnik, beolvad az újonnan felállítandó országos munkás b. s. és baleset biztosító pénztárba, azonnal megszűnik minden szerintünk így is jogoslatlan igény.

Mi debreceni orvosok ebben látjuk a remediumot, ennek szemlélésben határozunk, ennek érdekében ajánljuk fel közreműködésünket.

Rá kell mutatnunk hogy az az orvos, aki különböző állásokkal tud van halmozva az új pénztárnál állást be nem tölthet, ahhoz az új pénztár egyetlen tagját sem utalhatjuk.

Ez közvetlen fontos érdeke a munkásságnak, de közvetett nem kevésbé fontos érdeke karunknak; mert csak így tudja megóvni az orvosi tisztességet. Ha panaszok merülnek fel, ha mulasztások történnek az egész orvosi-kar szenved; mert — semper aliquid qui haeret!

Mi az új pénztárnál is ezért óhajtuk a numerus clausus meghatározni, csak bizonyos számú tag gyógykezelését engedélyezve egy-egy orvosnak; nehogy munkatorlódás állván be, panaszra okot adjunk.

Hogymiaz ugynevezett főorvosi teendők ellátásáról másként kívánunk gondoskodni, mint hallomás szerint némely érdekeltek szeretnék, annak igény elfogadható indoka van.

Okulva a multon egy abusenak akarjuk everl elejét venni. Annak t. i. hogy egy-egy átlelet kártárs illeték-telentl prepotenciát ne gyakorolhasson a nagy előlert áldozatra kész működő betegsegélyző orvosok fölött.

Erre nekünk a törvény jogot ad, midőn csakis az állandó orvosi tanács felállítását teszi kötelezővé, de sehol főorvos vagy ügyvezető orvosról említést sem tesz.

Mindenekből lehetetlen, hogy az illetékes tényezők ne látnák karunk jóakarátát és helyes érzékét a b. s. pénztár érdekeinek kari érdekeinkkel való összeegyeztetésében.

Kizártak vehető, hogy ez ellen ott kifogás emeltessek; de ha igen, arról sem mi tehetünk, mert az nyilvánvalóan csakis egyéni jogoslatlan érdekek kultusza lenne, mellyel szemben mi a közérdeket véde grózni fogunk.

Nem félünk hát a harctól sem, ha bele kényserítettünk, legfeljebb fájlalánk, ha ennek ily nemes, humanus szocialis alkotás, aminő a létesítendő munkás betegsegélyző és baleset biztosító pénztár áldozatul esnek.

A harc nem elemünk, ellenkezőleg a harcban ejtett sérülések nyomor és szenvedések anyhítása a hivatásunk; amiért azt nem is keressük, sőt annak jövőbeni csírát kiküszöbölni a legfőbb vágyunk.

Oda irányul minden e téren eddig tett lépésünk; de ha botornl elutasítatnánk — Ám lássák!

Ott leszünk ha kell a harcban is emberöl megállván helyünkön, ezt jelenti nyilatkozatban megpecsételt szolidaritásunk.

Dr. Burger.

Rendkívüli közgyűlés.

Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága tegnap rendkívüli közgyűlést tartott közpese érdeklődés mellett *Veszprény Zoltán* főispán elnöklésével.

Elnöklő főispán délután 2 órakor megnyitván a közgyűlést, szívesül szavakkal áldozott a bizottsági tagokat, rámutatva rövidlősen a tárgyerozat fontosabb pontjaira.

Napirend előtt felolvasatott a jog- és pénzügyi bizottság véleménye, hogy a város általános szabályozásának tervezete és építkezési szabályrendelet-tervezet az alkalmóbl vétessék le a napirendről és tárgyalásukra egy legközelebb tartandó rendkívüli közgyűlés tartassék. *A közgyűlés ily értelemben határozott.*

Első tárgy volt a névszerint való szavazás megvételése, a könyök-utcai 7. és 9. számú telkek *elidegenítése* felett. Míután a bizottsági tagoknak a törvényben megkivánt száma nem jelent meg, ezen ügyre vonatkozó második szavazás a legközelebb tartandó közgyűlésre tüzellett ki.

Berger Jenő és *Széchényi-utca* végén, a külső-vásártéren, a honvédkartanya mellett, levő telkét megvételre ajánlotta a városnak. A bizottsági tagok névszerint szavaztak a megvételre, mivel azonban a bizottsági tagok száma a döntésre nem volt elégséges, a másodikban tartandó névszerint való szavazás a legközelebb tartandó közgyűlés napirendjére tüzellett ki.

A tanács bemutatta a városi villamos művek kiépítése és felszerelésére a *Ganz és Társa* céggel kötendő szerződés tervezetét, melyet a közgyűlés jóváhagyott.

Avizetelési szabályrendelet-tervezet kerüli ezután tárgyalás alá. A tervezetről annak idején bőven megemlékeztünk lapunkban, a bizottsági tagok is alaposan áttanulmányozták a tervezetet és így mélyebb vita nem is fejlődött ki a tervezet tárgyalása alatt. A tervezetet az előadó pontonkint felolvasta, végül pedig a közgyűlés azt elfogadta, jobbjára stílusú módosítások beillesztésével. A szükséges felvilágosításokat a részleteknél *Aczél Géza* adta meg.

A vízvezeték szabályrendelet letárgyalása után *Marton Imre* bizottsági tag kérte, hogy a csatornázási szabályrendelet tervezet tárgyalását halasszák el a helységi-folytatólagosan tartandó rendkívüli közgyűlésre és tárgyalják le a debrecen — nyírbátori vasút ügyét. A közgyűlés az indítványt elfogadta.

Vescey Imre főjegyző bemutatta a debrecen — hajdú-sámsonyi helyi érdekű vasutársaságnak a vasutvonalnak Nyírbátorig való kiépítésének tervét, 400,000 korona hozzájárulást kérve a városól. A jog- és pénzügyi bizottság a tanácssal egyetértőleg 300,000 korona megadását javasolta, tekintettel arra, hogy ez a kiépítendő vasutvonai városunk fejlődésére jó hatással lesz. A közgyűlés a tanács javaslatát elfogadta.

A közgyűlést ma folytatják.

A gazda és cselédje.

Írta: *Martonffy Lajos* fősíolgabíró.

A gazda és a gazdasági cseléd között való jogviszony szabályozásáról szóló törvényjavaslatot eddig a gyakorlati élet szemponjtából alig bírálták meg. Talán én leszek az első, aki ebből a szemponjtól hozzászólók a javaslatosh. Mint közigazgatási tisztviselő, tisztán azzal a kérdéssel akarok foglalkozni, hogy a javaslatot, ha törvényvé válik, miként lehet a gyakorlati életben végrehajtani. A magam részéről, azt hiszem, hogy könnyen, de csak abban az esetben, ha csupán a törvény lesz irányadó s a végrehajtási rendelet kizárólag a végrehajtás módját szabályozza. Szerény nézetem szerint a törvényjavaslat egyaránt szolgálja: a cseléd, a gazda és az emberszeretet ügyét, emellett a gyakorlati szempont is érvényesülnek benne és a gyakorlati életben fönnakadás nélkül végrehajtható. Iker-testvérenek, a munkásokról szóló 1898. évi II. törvény-

cikknek a gyakorlati életben már kipróbált, helyes intézkedéseit alkalmazza a jogviszony szabályozásánál. E munkatörvény határozott és energikus intézkedése nélkül, mit csinálnunk volna mi, szolgabírák a valahogy elismert cselédstrájk után az elmúlt évi aratósstrájkokkal.

Minden esetre igen helyesnek fog bizonyulni az az elv, hogy a javaslat a gazdasági cselédség fogalmát külön választotta a háztartásbéli cselédség fogalmától, mert lehetetlen is e két fogalmat azonosnak venni s a két külön kategóriát jogviszonyait azonos elvekre fektetett törvényben szabályozni. A külső cselédnek más a szerepe, más a fölfogása, mint a belső cselédnek. De éppen azért szükséges, hogy a házi cseléd jogviszonyait hamarosan egy másik, új törvény rendezze.

A javaslat modern elveken épült föl és modern célok felé törekszik. E célok általában el fogja érni, de arra kell törekedni, hogy a törvényes intézkedések hatásával és jelentőségével ne csak a gazdák, hanem a cselédék is alaposan megismerkedhessenek. Gondoskodni kell, hogy az első években különösen, a szerződések kötése alkalmával valamelyik elöljárósági tag a törvényt, legalább a cselédet érdeklő kivonatban fölolvassa és ismertesse. Ilyesmik csakis javára lehet az ügynek és tekintve a tervezet szigorú rendelkezéseit, azok a gyakorlati életben csak úgy érvényesülhetnek, ha a cseléd előre tisztában lesz a megkötött szerződés jelentőségével és esetleges következményeivel. Itt említem meg azt, hogy a javaslat ama intézkedését, hogy a szerződést a gazda és cseléd egymás között szóval is megkötetheti, a törvényjavaslat elveivel megegyezőnek nem tartom.

A kifizetői cél érdekében kívánatos lenne, hogy a javaslat minél szűkebb teret hagyjon a törvényhatóságoknak külön szabályrendelet alkotására, melyek vármegyénkint különbözők lehetnek. Amit csak lehet, magában a törvényben kell megörögzíteni, már csak abból a szempontból is, hogy ferde helyzetbe hozhatják a szabályrendeletet a több megyékben birtokos gazdák, a cseléd érdekében pedig, aki megyéről-megyére változtatja helyét, kívánatos, hogy ne találjon mindenütt más rendszabályt; máshelyt igazán megközelíthet oly viszonyokat, melyeket a vidékek különleges viszonyai tekintetében nem kell különbözően elbírálni, másyékint máséként rendezni. Szerintem csak a cselédlakásygynek a javaslatban megállapított elvek szerint való kötelező rendezéséjlegyen a törvényhatóságok dolga.

Betetözné azonban a javaslat humánus intézkedéseit, az éppen a mostani földmívelési miniszter által gyakorlatba hozott cselédjuttalmazás és megjutalmazása a gazdának is. Ez utóbbinak föltételeit a javaslatnak kellene megállapítani. Mert a legfőbb cél, amiért a cselédügyet rendezni kell, az, hogy a cseléd minél több időt töltson egy helyben, illetőleg a gazda minél huzamosabban tarthassa meg a gazdaság specialis viszonyaival ismerős cselédet. He ezt a törvény lehetővé, sőt valószínűvé teszi, akkor elérte a célját. De jutalmazni kellene azokat a gazdákat is, akiknek több oly cselédje van, aki huzamosabb ideig szolgálatában tudott maradni. Most a huzamosabb ideig egy helyben szolgáló cselédet jutalmazza a kormány. Tartósnan egy helyben szolgálhatni azonban már magában vége is jutalom és szerencse; biztos jele annak, hogy ott jó viszonyok voltak, hogy ott jó volt szolgálni. Azonfelül talán száz esztendő is álltlik, míg ugyanabban az uradalomban ismét kitüntetnek egy cselédet, pedig akadhat ott több jutalomra érdemes cseléd is, akire azonban a mostani eljárás mellett nem kerül a sor. Ám, ha a gazdát jutalmaznák meg, például:

oklevéllel, érdemmel, valamely teher elengedésével, vagy szállítási kedvezéssel, a közjogokban való bővebb részese-déssel, minő lehetne például hely a törvényhatósági bizottságban; az ilyen gazda, mert a huzamosan tartó cseléd-szolgálat eszméjének erkölcsi jelentőségét jobban képes átérteni, arra törekednék, hogy mennél több huzamosan szolgáló cselédje legyen, arra törekednék, hogy cselédeit minél inkább odakösse birtokához s oly helyzetet teremtsen számukra, mely értékesebb minden törvényes vívmány-nál. A gazdának juttatott elismerésben, vagy kedvezésben közvetett módon, minden nap osztoznék valamennyi cselédje s módjában lesz a gazdának jutalmazni és meg is fogja jutalmazni azt a cselédet, aki őt célja elérésében becsületesen támogatja. Az intézmények nem elvont mivoltukban, hanem csak gyakorlati hatásuk szerint értékelhetők. Oly intézményeket kell tehát létesíteni, melyek nem csupán eszmei célszettek szolgájként rendelkezésüket, hanem teljes mértékben ráillenek a gyakorlati viszonyokra is.

E gondolat gyakorlati keresztülvitele esetén azok az apró viszálykodások, melyek a gazdát és cselédet egyaránt elkeserítik és a hatóságot foglalkoztatják, hihetőleg otthon nyernének elismerést s a kisebb, de talán gyakori, ismétlődő kellemetlenségek, amelyek a hely változtatásának renes okai, elsimulnának. Kis okokból eredő és surlódással elmergositett ellentéteknek a hatóságok ellen való hurcolása megszűnnék, sok haszontalan időmúlással szabadulnának meg a felek, hiábavaló munkától a hatóságok.

A javaslatnak a gyakorlati életben való alkalmazásához általánosságban tett észrevételeimet a javaslatnál a cselédék és azok családtagjainak gyógyításáról szóló intézkedésével óhajtom befejezni. A javaslatnak állásfoglalása ebben a tekintetben mindenesetre nagy haladás, de úgy hiszem, több áldozatra, határozottabb megállapodásokra kell törekedni. A javaslat ugyan kiegészíti az 1698. évi XXI. törvénycikknek a nyilvános betegápolásról szóló és az 1900. évi XII., az 1902. évi XIV. törvénycikknek a munkás- és cseléd segítőpénztárak tárgyában hozott intézkedéseit, de a gyakorlati életből merített tapasztalat alapján azt vélem, hogy kitűzött célját nem fogja elérni, bár az idézett törvények rendelkezéseinél áldozatosabb.

A törvényhozás csak nemrégiben foglalkozott az ipari és gyári munkások biztosításáról szóló javaslattal, amely szociális érdekét élegített ki. De ha a törvényhozás már elfogadta az ipari és gyári munkások betegsége ellen való biztosítását, nem helyén való lenne-e, hogy az őstermelők érdekeit is ispátoljuk. Éppen ezért örömmel olvastam a földmívelési gyűlés miniszternek a képviselőházban február 19-én tett ígérteit, hogy a gazdasági munkások és cselédék betegségeit pénztárát az eddiginél kiterjedtebb alapon kívánja újra szervezni.

Ma a legtöbb helyen úgy történik a cselédség gyógyítása, hogy kizohatják az uradalomba a betegleg s a betegnél egyezzer kapható körörszot, aki rendel valamit a betegnek, de hogy a gyógyszer miként hatott s a betegség hogyan fejlődött, arról csak a jó Isten tud. El kellene rendelni, hogy az uradalmi orvos a hét bizonyos napjain magától jelenjék meg a mājorban, látogassa meg a cseléd-lakásokat s terjesse ki figyelmét a közösségügy követelményeinek kielégítésére. A kisgazdánál pedig rendszeresíteni kellene az állandó orvosi kezelést.

Hiányos a javaslat abban a tekintetben is, hogy a gyermekek születésénél a szülésznő eljárását nem szabályozza. A gyilkos gyermekágyi láz a legnagyobbbrüst a tanyákról szedi áldozatait, mert senki sincs, aki az anyára

és szülöttére oly fontos egészségügyi szabályok betartásával törődnek.

De nézzük tovább a fennálló tételes törvények intézkedését. Csak gazdasági cselédet tartó gazda köteles, hogy minden cselédje után járulékot fizessen a segítőpénztárhoz, hogy a cseléd balesete következtében beállott munkaképzetlenség tartamára biztosítsa kiadásait, vagy halál esetén a temetés költségeit fedezze, hozzátartozóinak ideiglenes segítséget nyújtson. De hát nem balesetből származó tartósabb betegség esetén ki biztosítja a beteg költségeit és az esetleg keresetképtelen hozzátartozóinak fenntartását? Igaz, hogy meg van adva a mód arra is, hogy ez ellen védekeznek, de egészséges állapotban, kényszer nélkül a cselédjé jövedelmű, sőt többnyire természetben fizetett cselédorsorban ki gondol a heti járulék befizetésére? A legtöbb cseléd vénségére a templom el körül koldustarisznyával.

Szerény nézetem szerint a javaslatnak szóbanforgó intézkedése egészítettessék ki akként, hogy: a jelen intézkedés átmeneti, a cseléd és családtagjainak mindennemű gyógyítása, valamint öregsége és elhalálása esetére való biztosítása dolgában külön törvény fog intézkedni.

A marokkói sáska irtása.

Emlékezzetek még, hogy tavaly, amikor különben egész Európának megvolt a maga marokkói izgalma, nekünk is támadt egy saját ijesztő marokkói úgyünk: a falánk marokkói sáska véstehozó megjelenése. A Hortobágyot lepte el milliányi és milliányi rajával, s kopogó jégeső vagy fűtő tűz nem képes oly hirtelen, oly föltartóztatatlannal és annyira tövig elemészteni a vetést és takarmányt, mint ez a legelső fürgeteg, amely sötétben és élesen zudult az Alföldre s néhány szerencsétlen óra alatt lemarta a zöldséget éppen a legbübb tábláknak. Amilyen váratlanul jött a pusztulás, akkora kárt is tett: negyvenöt ezer katasztrális hold termését tette semmivé.

Évszázadok óta van már ugy Magyarországban, hogy az árvis, a felhőszakadás, szárazság, jégverés, tűz, ellenséges sárcolás elemi csapásaink országémsztő sorozatába tartozik a sáskajárás is. A tizenharmadik század elejéről van már följegyzésünk, hogy a vándorsáska és a tatársáska egész országgrészekre leirhatatlan nyomort hozott s rajai annyira dultak, hogy még a viskók, nádföldek is lerágták; ezeknek a csapásoknak a borzalmassága termette meg azt a magyar szólásmondást, amely a legrettentőbb dülést éppen a sáskajáráshoz hasonlítja. A tatársáska hamar kipusztult az országból, lévén akkor az Alföld is jamarészt egész Magyarország híres gyülekezőhelye a madárvilágnak. A zöld vándorsáskan azonban nem fogtak ki egészen a madaraink, mert ez a fajta peterakásra megbújt a Balkán kopárain s ezen a madár nem látta vidéken kikelve, már rajba verődöttön özönlött Magyarországra. A kisebb rajokat így is gyorsan fölemészttette mindjárt vésses megjelenésükkor a rovarévó madársereg; azért is történ, hogy a kegyetlen csapás nem ismétlődött évenként, hanem mindig csak évtizedek múltán, amikor ugyanis éppen egy olyan óriási, napot-egyet elbőfitő sáskaraj csapott le az országra, amelylyel a madarak csak hosszabb idő elteltével tudtak végezni, úgy, hogy ezalatt a veténeken is vége lett. Azonban ebben az évszázados küzdelemben a madársereg volt zívósabb és egyre hosszabb idő telt el, amíg a sáskahad ismét erőre tudott kapni és országunkban ismét megjelent. Az utolsó nagyobb vándorsáska-raj huszonnyolc évvel ezelőtt pusztított

hazánkban, még pedig Szatmármegyében. Azóta, noha az elmúlt években immár sürűn rajzott a Balkánok felőlünk már tőszomszédos országairban is, nekünk nem volt szerencsétlenségünk hozzája. Pedig, fájdalom, ha most át fog csapni országunkba, ellenfelének sorait roppant megritkulva fogja találni, nem lesz többé olyan pusztító üldözömben része s akár végleg megtelepedhetik országunkban. Mert tizedreze sincs meg má más annak a sok madárnak, amely még husz-harminc évvel ezelőtt is benépesítette erdeinket, ligeteinket, nádasainkat. A lápokát és kisebb állóvizeket lecsapolják, a folyók partjait szabályozzák, az erdőköt gondatlan mohóságuk irtják, az alföldi nagy tölgyeseknek alig van már hírmondója, — hol is fészkelje meg magát a madár? S ami kevés még megmaradt, azt is az urfi leflőbertozza, a tojástart pedig a béresfür szedi ki.

Hogy fölöttébb szükében vagyunk már a madárnak, az az oka annak is, hogy egy egészen új sáskafaj, a barnaszínű marokkói sáska 1903-ban vésselen megtelepedett az országban és azóta ugyszólván zavartalanul szaporodik évről-évre, mind veszedelmesebb arányban. Madár ritkán csipked belőle, a földművelés is közönséges rétibagócóznak nézi s legfőkébb elesodálkózik azon, hogy „de sok a bagócza az idén; — amikor azután a jövő évben már egész vidékeket belepő repülő rajok s nyomukban a nagy pusztulás ábrándítják ki keservesen a „bagóca” ártatlanságából és megtudja, — persze már későn — hogy nem bagócóról van itt szó, hanem a legfalánkabb természetű marokkói sáskáról. Így jártak meg már vele Szegeden, Hódmezővásárhelyen, Sentezen, Pécelen, Csongrádmegyében, Torontálmegyében, Békésmegyében, a Jászságban, Hevesmegyében, a Kunságban és végül tavaly Hajdumegyében, a Debrecen tulajdonát tevő Hortobágyon.

A tavalyi sikeres föllépése és szaporodása után az idén már százezer holdnál is nagyobb területet fenyeget pusztulással a marokkói sáska.

Világos tehát, hogy mód fölött sürgős az ellene való védekezés. A leghathatósabb védekezés természetesen nem is annyira a sáska mesterséges irtásában, mint inkább a madarak kellő száma szaporításában volna keresendő. Történik is Darányi Ignác földművelésügyi miniszter bugzó támogatásával, meg Hermann Ottó oaadóé és szakértő vezetésével terszerű madárvédelmi akció; de ennek csak évek múlva lesz meg a gyümölcse. A sáskaveszedelem itt van a nyakunkon, április közepén már tenni kell valamit ellene, különben egész vidékek sirva nézhetnek megint a termésük után. Azért szerkesztett meg szakférfiaknak, különösen az állami rovartani állomás vezetőségének közreműködésével a földművelési miniszter egy praktikus törvényjavaslatot, amely igen célszerű és eredményes módját írja elő a sáskairtasnak. De a módszer természetesen nem csupán jó tanácsként van megírva az új törvényben, hanem mindenkire kötelezően, nehogy valakinek a könnyelműsége révén a szomszédos birtokokra is átharapódzék a veszedelem. S mivelhogy az egész módszerben az a legfontosabb, hogy a hatóság idejekorán értesüljön a sáska tömeges föllépéséről, mert különben a rovartani állomás hathatósan bizonyult intézkedésével sem érte cél, mert a bejelentés sürgőségét külön kiemeli és szintén kötelezővé teszi a törvény.

Aki huszonnyolc óra alatt be nem jelenti kis- és nagyközségben a szolgabírónak, rendezett tanácsú városban a polgármesternek, törvényhatósági joggal bíró városban a tanácsnak, a székesfővárosban pedig a kerületi elüljárónak, hogy ingatlanán sáskafertőzést észlelt, hatszáz koronáig terjedő bírsággal büntetik. Ugyancsak ezzel a büntetéssel

sujtják azt is, aki a sáskairtásra vonatkozó hatósági rendelkezést nem teljesíti; még külön kétszáz korona bírságot olvas a fejére a törvény annak, aki a sáskával fertőzött terület szemmel tartására és a sáskairtásra kiküldött hatósági közeget a szabad járás-kelésben vagy az irtó munkálatban akadályozza.

Az irtásnak két módját állapítja meg a törvényjavaslat. Az egyik — hatásosabb — az, hogy ha még a peték áprilisi vagy májusi kikéleése előtt értesül a hatóság, hogy más területet lepett el a tavalyi sáska, ezent a területet egyszerűen felszántatja. A felszántásnak szeptember és április tizenötödike között kell történnie s legalább tizenhat centiméternyi mélyre; ahol pedig gyevet kell feltörn, ott a földet meg is kell hengerezni; a felszántott, vagy feltört és meghengerezett földet június 30-ig semminő olyan talajmunkának nem szabad alávetni, amely a petékekkel együtt alulra került réteget ismét felszínre hozná. Amerikában, ahol pedig millió és millió dollárnyi kárt tett sűrű egymásutánban a sáska, ezen a módon védekeznek ellene, még pedig óriási sikerrel. S nemcsak azért üdvösebb ez a módszer, mert ugyyszólván egy szálíg megfufasztja a petéből kikelő sáskafiókákat, hanem azért is, mert ez a munkálat nem tesz kárt a vetésben sem, sőt a szántás éppen egyik előfeltétele a termésnek. Azért ezt a módszert, a felszántást, a birtokos kötelese végrehajtani, még pedig teljesen a maga zsebére, az állam minden segítő hozzájárulása nélkül.

A másik módja az irtásnak arra az esetre szól, amikor a veszedelem már a peték kikéleése után, tudódik ki. A már legelőző sáskahadát: ekkor géppel agyoncsépelik — de persze a sáskával, együtt a vetés is! Ez a módszer már nem olyan kiváló, mint az előbbi. Az ingatlan legnagyobb kímélete mellett is — amelyet a törvényjavaslat külön előír — megcsiki, hogy a sáskahad az emberek és gépek mozgásától és zajától megriasztva, az éppen irtott s, már ídig letaposott területről felröplő s nagyon kiterjedt területeken számos falukra szakadva, újra leszáll és külön-külön szigeteket alkot, amelyre, mindre rátalálni ropant bajos. Ilyenkor azután olyan területeket is kell csépelés alá venni, amelyekre a sáska előbb nemis volt, hanem épen az általa közben terelték oda! Persze, ez csak látszat, olyan könnyelmű dolog, mert hiszen ha a sásákat zavartalanul hagyták volna garázdálkodni, hosszas és nagy falánksga során ugyanazokat a helyeket ugyis okvetlenül fölkereste volna, sőt végigdulta volna az egész környéket, tehát olyan helyeket is, amelyek irtás közben már el nem lephetett, mert többszöri üldözés árán végre is az egész rajt agyonverték. Ámde azért mégis csak fáj végignézni a leglogikusabb embernek is, hogy a sáskával együtt hogyan verik el az egész évi termést. Azért figyelmezteti a törvényjavaslat a birtokosokat, hogy figyeljék jól meg ingatlanukat, szánjanak bővebb szakszerű tanulmányozást a kérdésnek s akkor mindig még a peték kikéleése előtt veszik észre a bajt és megmenekülnek a kárvallástól.

De ha a második módszer szerint történik is az irtás, bizonyos, hogy nagyobb kára ezen a réven se lesz senkinek, mint hogyha egyedül a sáska pusztította volna el háborítatlanul a termést. Annak az esztendőnek a termése így is, úgy is oda, — de ha a sásákat kiirtják, legalább a jövő termését menti meg a gazda! S mivelhogy az irtással velejáró kár mindenképpen elkerülhetetlen, az állam természetesen nem is ad semminő kártalanítást senkinek. Némi pénzsegítséget, különösen méltánylást érdemlő esetekben, de csakis kisgazdáknak, adhat azonban a földmívelési miniszter. Hogy pedig akár kis-, akár nagybirtokost az évi termés

elvesztésén kívül ne sújtsa még az irtás tetemes költsége is: a gépeket és sátrakat a kincstár egészen díjazatlanul nyújtja, a hatósági közegek közbenjárása se kerül pénzbe, az igás erőt a község adja, minden egyéb költséget pedig felében a kincstár, felében a törvényhatóság visel, de különös méltánylást kívánó esetben a törvényhatóság felerész helyett csak harmadrészt fizet s azt is több évi részletfizetésre.

Egy országos baj praktikus és eredményes elhárítását s a kárvallásban a szegényebb elem támogatását tűzi ki célul a törvényjavaslat. Ha — miként a miniszter — mindenki más is megteszi ez új törvény dolgában a magáét, akkor a marokkói sáskajárvány egyre szűkebb térre fog szorulni s végül néhány év alatt ez a csapás egészen el fog mulni országunkról.

Pesta Frigyes.

A Bocskay-szobor

leleplezésének, a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságának és a lelkesíri értekezletnek programja.

A hajduböszörményi Bocskay-szobor leleplezésével kapcsolatosan a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság és a tisztánl reformált lelkesíri értekezlet Hajduböszörményben tartja meg rendező-évi ülését, amely a böszörményi ünnep fényét emelni fogja. A rendező-bizottság a két nagyarányú ünnepségről a következő tájékoztató programot adta ki:

I.

Június hó 1. napján este hat és fél órakor értekezleti közgyűlés a főgimnázium dísztermében a következő pontok szerint:

1. Kiss Áron püspök, értekezleti egyházi elnök a közgyűlést megnyitja.

2. Az értekezleti közgyűlés üdvözlése az alsó szabolcsi ref. egyházmegye, a hajduböszörményi ref. egyház és Hajduböszörmény város részéről. Válaszol gróf Degenfeld-Schoenberg József egyházkerületi főgondnok, értekezleti világi elnök.

3. A "Leleplezőkódex" című pályamunka bírálójának előterjesztése a nagyválasztmányi javaslatával kapcsolatban.

4. Az elhunyt nagyválasztmányi tagokról megemlékezés és helyeik betöltése.

5. A tagok létszámáról s a pénztár állásáról jelentés.

6. Indítványok, melyek nyolc nappal a közgyűlés ideje előtt írásba foglalva az elnökséghez benyújtandók.

7. Zárómódszert mond Széll Kálmán nagyszabolcsi lelkipásztor; eszper, értekezleti egyházi elnök.

Este 8 órakor ismerkedési estély.

II.

Június hó 2. napján délelőtt fél kilenctől tíz óráig a Bocskay-téri templomban ünnepélyes istentisztelet, együtt tartva a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság és a tisztánl reformált lelkesíri értekezlet által.

Imádkozik Geduly Henrik nyiregházi ág. h. ev. lelkipásztor.

Alkalmi egyházi beszédet mond Dicsőfi József debreceni ref. lelkipásztor, egyházkerületi főgondnok.

Ezt követően azon napon délelőtt fél tizenegy órakor Bocskay-szobor leleplezés, Hajdu vármegye Bocskay-szobor-bizottságának programja szerint.

Délben két órákor közébd.

Délután két órákor a magyar evang. belmissiói egyesület összejövetele a városháza disztermében.

III.

Junius hó 3. napján délelőtt kilenc órákor a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság és a tiszántúli ref. egyházi értekezlet közösen tartja diszgyűlését a Kossuth-téri templomban.

E diszgyűlést megnyitja Zsilinszky Mihály, v. b. t. t., a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság másodelnöke.

Balogh Ferenc debreceni ref. theologiai tanár méltatja egyházi szempontból Bocskay Istvánt és szabadságharcát.

Kőrössi Kálmán dr. debreceni ügyvéd felolvasást tart „Bocskay István és szabadságharcának méltatása alkotmányjogi szempontból” címen.

Kozma Andor, a Kisfaludy-Társulat tagja, alkalmi ódát mond.

A diszgyűlést berekeszti gróf Degenfeld Schomberg József egyházi értekezleti világi elnök.

Hírek.

— A városi közlévtár rendezése. Helyi lapjainkban azt olvassuk, hogy a városi közlévtár iratainak selejtezését a városi tanács elrendelte. Erre vonatkozólag kijelentjük, hogy a selejtezésre még eddig nem történt intézkedés, de még e tekintetben javaslatot sem adott be a közlévtári hivatal. A selejtezés csak akkor eszközölhető, ha azt a belügyminiszter megengedi. Mindenesetre kívánatos a közlévtár nélkülségre anyagának kielejtezése, a közlévtáros készíti is már az ide vonatkozó hosszabb javaslatot, az úgy azonban csakis a nyáron kerül a tanács elé, mivel a közlévtári hivatal vezetője alapos jelentést kíván tenni a városi tanács asztalára. A városi tanács a jelenben csakis új szekrényeket készített a közlévtári hivatalban, hogy az állami anyakönyvek naponként szaporodó másodpéldányai biztos helyen legyenek őrizhetők.

— A debrecen—nyirbátóri vasút ügye. Városunk törvényhatósági bizottsága — mint lapunk más helyén említettük — a debrecen—nyirbátóri vasutvonal kiépítésére 300,000 korona hozzájárulási összeget szavazott meg. A közgyűlés azonban kikötötte, hogy az építendő vasutvonal 1908 december 31-ig üzembe helyezendő, továbbá az építendő vonal Debrecen legnagyobb erdőbirtokát: a Gutot érinteni fogja és a társaság kötelezi magát arra, hogy ha a város erdőszegében az erdőkihasználás megkezdődik, a társaság a faanyag beszállítására mellékvonalat épít és az ott termelt famennyiséget az akkor szokásos díjak mellett szállítja be.

— Ülések. A város szegényügyi bizottsága május hónap 3-án, a községi iskolaszék pedig ápril hónap 30-án ülést tart.

— Ipari alapítás. A gyulai lakatosmesterek és vaskezeskedők öszezése elhatározta, hogy részvénytársasági alapon Első gyulai nemez- és lakatosáru-gyár r. t. név alatt gyárat létesít. Az összes részvényeket az alapítók jegyezték.

— A háziipar Szatmár megyében. A Szatmár megyei Gazdasági Egyesület Érendrőden háziipari tanfolyamot rendezett, mely immár harmadik a községben. A tanfolyam hallgatóinak készítményeit három napos kiállítás keretében mutatták be, mely szombaton ért véget. A kiállításon általános elismerélt keltett nemcsak a kiállított tárgyak nagy

száma, de azok iparszerű, sőt a kényesebb izlést is kielégítő kivitele.

— A debreceni csendőrkürelti parancsnokság. A debreceni csendőrkürelti parancsnokság május 1-én kezdi meg működését. A kürelt parancsnoka: Nagy Gábor csendőrezredes, helyettese Szilágyi Ödön őrnagy.

— A szoborbizottság ülése. A Kossuth-szobor bizottság f. hó 24-én d. u. 6 órákor ülést tartott az eddig gyűjtött összeg további kezelése érdekében.

Az ülésen jelen voltak: Komlóssy Arthur, Kovács József polgármester, dr. Bakonyi Samu, dr. Kardos Albert, Bészler Károly, Papp László, dr. Boldisár Kálmán, Varga Károly, Csáthy Ferenc, Mendelovics László, Magoss Gy. dr., dr. Tüdös János, Jeney Miklós, Jánosi Zoltán, Király Gyula, Szilágyi Imre, Kőrössi Kálmán, Gyürky Sándor Tóth Béla.

Jeney Miklós jegyző felolvasta az április 13-án tartott ülés jegyzőkönyvét.

Tóth Béla pénztárnok jelentését olvasta fel. E szerint a gyűjtés eredménye 32,698 kor. 76 fill. Kérdi, hogy mi történjék az összeggel és a közös szoborbizottság újra alakításáék-e meg.

Boldisár Kálmán indítványozza, hogy a pénzt adják át a városnak és jelöljék ki a tagokat az újraalakuló szoborbizottságra

Tüdös János dr. elfogadja az indítványt és 15 tagot óhajt kijelölni a szoborbizottságra.

Dr. Bakonyi Samu elfogadja az indítványokat. Óhajtja, hogy a szobor mielőbb felállítsanak.

A jelen voltak erre egyhangulag kimondták, hogy a gyűjtésre alakult bizottság ezennel feloszlik. A begyűlt összeget átadják a városnak.

A város által alakítandó bizottságra ajánlja tagokul: Tóth Béla, Komlóssy Arthur, Jánosi Zoltán, dr. Tüdös János, dr. Boldisár Kálmán, Jeney Miklós, Csáthy Ferenc, dr. Kardos Albert, Gyürky Sándor, Szatmáry Zoltán, Than Gyula, Márton Imre, Bakonyi Samu, Szilágyi Imre és dr. Kőrösi Kálmánt. Az elnök bejelentti, hogy dr. Varga Lajos 73 kor. 80 fillért gyűjtött a szoborra, amely az utolsó adomány, melyet a régi bizottság gyűjtött.

Elhatározták még, hogy az iratokat, gyűjtő ivatek, felhívásokat, jegyzőkönyveket a városi levéltárban helyezze el. Kardos Albert dr. köszönetét fejezi ki a feloszló bizottság nevében Komlóssy Arthur elnöknek.

Ezzel az ülés véget ért.

— Gazdák takarékpénztára. A debreceni gazdák színe-java elhatározta, hogy 800,000 korona alaptőkével takarékpénztárat alapít. A részvénytőke már nagyrészt jegyezve van és a „Debreceni gazdák takarékpénztára” elnevezés alatt az új bank már megkezdte működését. A bank alapítói: ifj. Kertész János, Harangi Sándor, Bányai Péter, Kertész Imre, Györfi István, Varga Imre, Kertész László, Kertész István, Draveczky Sándor, Király Gyula, Radákovich Géza, Kertész Mihály, Györfy István, dr. Kovács József ügyvéd, dr. Varga Emil tb. főorvos, Parti Ferenc kereskedő, Nagy Gyula városi tisztviselő, Kiss Lajos, Nagy Sándor. A részvények jegyzése a napokban nyer befejezést és már a jövő hó elején tartja a gazdák takarékpénztára alakuló gyűlését. A gazdák takarékpénztára a banküzlet összes ágaival foglalkozni fog.

— Gyarapodik a muzeum. A városi muzeum a múlt évben ajándékozások, letételek, ásatások és pénzen való vásárlások révén tetemesen gyarapodott. A részletes kimutatást Zoltai Lajos muzeumőr tegnap terjesztette be tanáchoz, ahonnan az fel fogják küldeni a muzeumok és könyvtárak országos felügyelőségéhez. A muzeum már is oly erősen gyarapszik, hogy maholnap nem tér el a mostani helyén. Nem ártana azonban szelejtezni sem, mert sok olyan van ott, amely nem a muzeumba való, hanem a zsidobogóba.

— A mezőrendőri törvény revíziója. Az Aradmezei Gazdasági Egyesület legutóbb két napon át foglalkozott a mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. törvények revíziójára vonatkozó javaslatokkal. Az igazgatóválasztmány által elfogadott határozati javaslat kivánatosnak tartja első sorban a nyomásos gazdálkodásról a szabad gazdálkodásra való áttérés megkönnyítését, a parcellázásoknak tagosítva való végrehajtását, közbirtokossági tanácsok alakítását, azok működéseinek szigorú előírását és ellenőrzését. A törvény II. fejezetére az az óhajátása a választmány, hogy a törvény szigoruan írja elő a közös legelők jókarban tartására és gondozására, valamint használatára vonatkozó szabályokat. A III. fejezetnek olytán módosítását kívánja, hogy a községi apaállatok beszerzésénél az állattenyésztési felügyelőségek és lötenyésztő-bizottságok szakvéleménye döntő befolyásu legyen, az apaállatok selejtezése szigorub legyen az eddigienél és hogy a községi apaállatok takarmányozását is törvény szabályozza. A IV., V., VI. fejezetre vonatkozó óhajok: a birtokhatárok pontos megjelölése alól a földművelésügyi miniszter fölméltetés adhasson egyes községeknek, a községi faiskolák helyett jársiakat alkotandók, heremagot kis adagban is csak államilag ólomzárolt zsákokban lehessen forgalomba hozni, a kártekonny rovarok, gyomok irtása hatékonyan ellenőrzészek, végül: mezőrendőri ügyekben tekintet nélkül a kárösszegre, első fokban a járási főszolgabírák ítélkezhesenek eszentul.

— A fűtött város. Amerikából jön az itt kevézőkő hir, amely annyira amerikai, sőt Mark Twainhez is illő ötletről szól, hogy áprilisi tréfára gondolnánk, ha nem volna egy konzorcium a dologban. Már pedig egy konzorcium mindent csinál, csak tréfát nem. Tréfa kivételére még soha sem állt össze a bankárok nemes céhe. Komolyan kell tehát vennünk azt a tervet, hogy egy új várost építenek, amelynek minden utcáját fűteni fogják. Akár, tekintettel a szén árára, egy fölötté jómódu ember lakását a télen. Az új, egyelőre csak tervezett város utcái alatt fűtőcsövek hálózata vonulna végig és ez adná át melegt az utca kővének. Az utca fűtésének nagy haszna nyilvánulna abban, hogy a hó leesése után nyomban elolvadna és az eső meg elpárologna. Mint legfőbb új, természetesen főmrad az, hogy a lakosság a legszigorubb téiben is kellemes, langyos temperaturának örvendeznek. A konzorcium terve szerint azonkívül ez a fűtés nem is kerülne valami rengeteg költségre. Egyszerűen valamennyi kémény füstjét a földalatti csatornarendszerbe vezetnék, hogy azon átvonulva a melegt a boltozatnak adja át. Az óriási füstgáz tömegett aztán egy, vagy a szükség szerint több, a városban kívül fekvő belüli füreges nagy piramisba vezetnék, amelyekben rengeteg szívó-gépek dolgoznának. A csatornarendszert oly gondosan és levegőzártan lehetne megépíteni, hogy a város atmoszféráját a legcsekélyebb füst sem piszkítaná el.

Mindenesetre szép és ideális e terv és a nagy álmodó Verne Gyula talán elégedetebben halt volna meg, ha a valóra választás megérheti. Ha csakugyan arra nem gondol, hogy mi történik a fűtött utcákkal — kánikulában?

— Magyarország selymentenyésztése. A földművelésügyi minisztérium országos selymentenyésztő főfelügyelősége vasok kötetben számol be Magyarország selymentenyésztésének és selyemfonó iparának 1906. évi állásáról, különös tekintettel Torontál vármegyére. Az adatok szerint a múlt évben Magyarország 103,350 család foglalkozott selymentenyésztéssel és ezek 1.776.682 kiló gubót termeltek, amelyért 3.045,157 koronát kaptak. Ehhez hozzáadva a selyemparral foglalkozóknak nyújtott 1.700,000 korona keresetét, az összes kereset 1906. évben 4.745,150 koronára

rug. Az országos selymentenyésztési felügyelőségnek, a földművelésügyi minisztérium által történt újabb szervezése óta, vagyis 1880. évtől 1906-ig bezárólag, 70.701,227 korona értékű selymet és selyemanyagot adtak el a külföldön és ez a nem kicsinylendő összeg jutott keresztül a selymentenyésztéssel és selyemparral foglalkozóknak. kik pedig az ország legszegényebbei közé tartoznak. Selymentenyésztésünkre az 1906-ik évben, sajnos, nem nagyon kedvezett már maga a tavaszi időjárás. Később pedig éppen a tenyésztés utolsó szakában beállott tartós hideg, esős idő annyira ártott, hogy 183.000 kilogramm kevesebb lett a gubótermés, mint 1905-ben, holott rendes időjárás mellett körülbelül ugyanennyivel nagyobb termésre számíthattunk. A selymentenyésztésről a múlt évben 46 szakember 1136 községben tartott előadást 150.474 hallgató előtt. Az országos selymentenyésztési felügyelőség 1880 óta az egész országban kiosztott 51,387 liter szederfagomot, 77,976,055 2—3 éves szederfacsemetét és 1.275.588 kiltetésre alkalmas szederfát. A községek saját faiskolájukból kiültettek 3.598,706 szederfát. Torontál megyében kiosztott 3558 liter szederfagomot, 8.536,136 darab 2—3 éves szederfacsemetét, 99,127 darab szederfát. A községi faiskolákból pedig kiültettek 629,802 darab szederfát. Torontál vármegyében a múlt évben kevesebb községben foglalkoztak selymentermelettel, mint 1905-ben, sőt a tenyésztő családok száma is csökkent 2024-el. A lefolyt 1906. év végével üzemben volt hét selyemfonó és pedig: Győrben, Komáromban, Lugoson, Móbácon, Pancsován, Tolnában és Újvidéken. Ezekben a fónókban összesen 1.320,000 kilogramm nyersgubót dolgoztak föl, amely 110,000 kilogramm selymet adott. A selyem értéke 5.200,000 koronát tesz ki és a fónókban alkalmazott 1800 munkásnének keresete 495,000 koronára rugott.

— A nagyerdei gyógyfürdő. Hányan vannak városunkban is, akik elmennék hidegvíz kúrára messze idegenbe, tengerpart alá, holott a hidegvízgyógyomdot ép úgy használhatják a Nagyerdőn, hol a vizgyógyomd minden modern eszköze, a fürdőbőrű elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbőrű Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern higiénia minden eszközeivel oly éles őron körülhatárolta magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérésék, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknek eredményel alkalmazhatjuk. Általában a vizgyógyomd edzőleg, étetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az ideg rendszernek kedvező befolyásolatlása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zarándok ki a hidegvízgyógyomd alól. A fiatal szervezet erőteljesen fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélikenti és a lassan működő szerveket felrészíti. Eredményel alkalmazható tehát a vizgyógyomd és annak különféle alakja: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek hurto-állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérzésességnek, sápkór-, kövsérgék, kövsérgék, görvélykór és cukorbetegségnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségeknek. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértelenség és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. — Az idegrendszer megbetegedéseinek, a neurastheniánál, ennek sokadala jelenségeinek, a mint: fejfájás, szédülés, fejfájás, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szív-bántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnél, görcsös és hűdéses állapotoknál. — A nagyérdői hidegvízgyógyintézet modern és czélrészű berendezése, fekvése és kitünő puha vize fölötté alkalmas tényezők a vizkúrának sikeres használatára. Fővárosi szakértői szemelvezet végzi a teendőket, az árak mérsékelték. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 3—8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig. Kiki keresse meg elvesszt egészségét a nagyérdői hidegvízgyógyintézetben.

— ELADÓ BOR. Érmelléki, díszégi az ezernyolcszáznyolcvanas évekből, mintegy 50 hektoliter, valamint 1903. és 1904. évi ugyanottani rízling 20—25 hektoliter eladó. Medgyaszay Miklós Arvaszéki úlnöknek (városház I. em. 23.) ajtó.